

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De Verenigde Staten zijn niet langer een betrouwbare bondgenoot [2]

Oneens, Europa moet kritischer naar zichzelf kijken

door *Brigitte Bauer*

De auteur is lid van de Commissie Buitenland (portefeuille Trans-Atlantische relaties) van het CDA. Zij is tevens verbonden aan The University of Texas at Austin.

De speech die president Trump onlangs hield tijdens de onthulling van het 9/11 and Article 5 Memorial bij het nieuwe NAVO-hoofdkwartier, was verwarrend. Terwijl Trump de NAVO-partners wees op hun betalingsverplichtingen, sprak hij geen onvoorwaardelijke steun aan artikel 5 uit. De ironie wil dat artikel 5 slechts eenmaal van toepassing is verklaard, namelijk in reactie op de aanval op de vs van 11 september 2001. Het monument dat Trump onthulde, herdenkt de niet-Amerikaanse NAVO-militairen die vervolgens in Afghanistan omkwamen.

Kort daarop maakte Trump bekend het Parijse klimaatverdrag af te wijzen. De stortvloed aan kritiek ging inhoudelijk voorbij aan het feit dat Obama het akkoord – dat advies én instemming van de Senaat vereist – via een *executive order* slechts ‘geadopteerd’ had. Voorts moet worden bedacht dat bedrijven en staten in de vs allang belangrijke stappen nemen op het gebied van CO₂-reductie (zoals Texas met windenergie). Ook hebben de criti-

casters geen belangstelling voor de vraag waarom de vs ‘Parijs’ niet steunen. Een van de redenen is dat het verdrag in meer controle op de nationale besluitvorming van soevereine staten voorziet (*global governance*). Ironisch genoeg werd in de Europese discussie over TTIP aan een soortgelijk bezwaar groot belang gehecht.

Een derde factor in het onzekerheidsgevoel jegens de vs is het hardnekkige beeld dat de nieuwe regering ‘anti-Europees’ zou zijn. De populistische stroming in Trumps entourage is inderdaad weinig Europa-vriendelijk, maar belangrijke ministers zijn dat juist wel. Van belang daarbij is dat door veel Amerikanen – los van hun politieke voorkeur – ‘Brussel’ wordt gelijkgesteld aan ‘Washington’, maar dan nog erger. Het is niet zo dat ze per definitie de desintegratie van Europa nastreven, maar ze bekritisieren de *big government* die Brussel in hun visie lijkt te vertegenwoordigen.

* * *

De voorgaande factoren spelen een rol in het Europese beeld van onbetrouwbaarheid van de vs. Maar wat is betrouwbaarheid? Obama zei in 2012 dat hij een *red line* trok bij het gebruik van chemische wapens in Syrië, maar toen in 2013 puntje bij paaltje kwam, weigerde hij consequenties te verbinden aan zijn uitspraak. Dat was een beslissend moment in

de buitenlandse politiek: het maakte Amerika onvoorspelbaar, ondermijnde haar positie en stimuleerde expansieactiviteiten van onder meer China, Rusland en Iran. Daarentegen stelt Trumps precisiebombardement van de lanceerbasis van chemische wapens in Syrië paal en perk aan dergelijke oorlogsmisdaden. Laten we het bovendien eens omdraaien: hoe betrouwbaar is Europa vanuit Amerikaans perspectief? Het niet nakomen van financiële afspraken door de EU-partners en hun niet-aflatende bezuinigingen op defensie zijn al langer een probleem. Daarnaast heeft Europa meestal de vs de kastanjes uit het geopolitieke vuur laten halen – overigens niet zonder kritiek op veilige afstand. En last but not least ontbreekt het in Europa's buitenlandse politiek vaak aan eendrachtige standpunten. Feitelijk is Europa sinds de Tweede Wereldoorlog, en vooral na de val van de Muur, geopolitiek volledig in de luwte gebleven, in de comfortabele wetenschap dat de vs voor militaire veiligheid en slagkracht zouden zorgen. Het is daarom onterecht – en dat is zacht uitgedrukt – om de vs in het rijtje bedreigingen voor Europa in één adem te noemen met de radicale islam, Rusland en China, zoals Donald Tusk eind januari 2017 deed.

* * *

In de relatie tussen de vs en Europa speelt zeker ook mee dat de huidige president een conservatief beleid voert, wat traditioneel impopulair is in Europa. In Trumps populistische trekken vinden sommigen de legitimiteit om de vs te veroordelen en vervolgens hun heil elders te zoeken, bijvoorbeeld in een hernieuwd zelfbewustzijn van Europa dat meer en meer op zichzelf zou zijn aangewezen. Daarbij wordt de hoop gevestigd op de as Merkel-Macron. Maar betekent deze vlucht

uit 'de trans-Atlantische onzekerheid' niet feitelijk een vlucht in een andere onzekerheid? Hoe robuust is dat versterkte Europa? Dankzij Macron is een frexit nú weliswaar voorkomen, maar voorsnog is onduidelijk wat 'verdere EU-integratie' concreet inhoudt én of men erin zal slagen om daarvoor draagvlak onder de bevolking te krijgen. Lukt dat niet, dan zal het populisme hoogstwaarschijnlijk opnieuw aan kracht winnen. De verkiezingsuitslagen in Nederland en Frankrijk betekenen allerm minst dat het populisme is 'verslagen'; ze duiden hooguit op een adem-pauze. Politici zouden deze moeten aangrijpen om de EU meer in lijn te brengen met de wensen van de kiezer. Dat betekent zeker niet het einde van Europa, maar wel hervormingen in Brussel, mét daarin een centrale plek voor het trans-Atlantische bondgenootschap, dat zijn waarde heeft bewezen.

Voor al na de Tweede Wereldoorlog hebben de vs zich tegenover Europa buitengewoon betrouwbaar getoond. Ons nu afkeren van de vs is overmoedig en strategisch gevaarlijk, en zal ertoe leiden dat de vs zich in toenemende mate afwenden van Europa. En dat terwijl Europa naast Canada en Oceanië alleen met de vs die unieke relatie heeft van diepgewortelde gedeelde waarden. Bovendien is Europa voor zijn veiligheid blijvend afhankelijk van de vs. Dit betekent niet dat Europa niet méér zou moeten samenwerken, bijvoorbeeld bij de omgang met het migratievraagstuk. Op dit punt kan succesvolle militaire samenwerking tussen de Europese NAVO-partners respect afdwingen in de vs. En dat is in ieders belang. In een wereld vol brandhaarden zijn bondgenootschappen cruciaal. 'There is only one thing worse than fighting with allies and that is fighting without them', zei Churchill al. Hij sprak uit ervaring.